

พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของเด็กชายขอบ*

DESIRABLE BEHAVIOR OF MARGINAL PEOPLE

ศรีเสด็จ กองแกน¹ และ สัญญา เคนาภูมิ²

Srisadet Kongkan¹ and Sanya Kenaphoom²

¹⁻²คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹⁻²Faculty of Political Science and Public Administration, Maha Sarakham University, Thailand

Corresponding Author's Email: prisee2529@gmail.com

Received 1 August 2024; Revised 19 August 2024; Accepted 20 August 2024

บทคัดย่อ

สถานการณ์และปัญหาของเด็กไทยในขณะนี้ กำลังเผชิญกับความเสี่ยงอย่างมากมาย อันเกิดจากสังคมสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมอันตรายที่ล้อมรอบตัวเด็ก เด็กจำนวนมากที่ซึมซับ พฤติกรรมที่รุนแรง สื่อลามก อนาจาร การเสพยาเสพติด การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร อยู่ในแหล่งมั่วสุมพฤติกรรมเหล่านี้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตร่วมสมัยของเด็กที่เติบโตขึ้นทุกวัน ถือว่าเป็นปัญหาสำคัญที่รัฐต้องรีบแก้ไข อย่างเร่งด่วน เนื่องจากโครงสร้างหลักของการผลิตคนไทยพันธุ์ใหม่ ในยุคทุนนิยม โลกาภิวัตน์ บริโภคนิยม เพศเสรี ยาเสพติด กำลังกลายเป็นวิถีชีวิตพื้นฐาน ของเด็กไทยเข้าไปทุกที เด็กบางคนก็ใช้การตัดสินใจด้วยความรุนแรง เพราะขาดการมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์นั่นเอง

คำสำคัญ พฤติกรรมที่พึงประสงค์, เด็กชายขอบ

Citation:

* ศรีเสด็จ กองแกน และ สัญญา เคนาภูมิ. (2567). พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของเด็กชายขอบ. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาศังคม, 2(4), 28-44.

Srisadet Kongkan and Sanya Kenaphoom. (2024). Desirable behavior of Marginal People. Journal of Interdisciplinary Social Development, 2(4), 28-44.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jisdiadp.2024.10>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

Abstract

The situation and problems of Thai children now. Are facing a great deal of risk. The social, environmental and cultural hazards that surround children. Many children are absorbed in violent behavior, pornography, drug abuse. Pregnant sex These behaviors become a part of the everyday life of children growing up every day. It is an important issue that the state must quickly resolve. urgently Because of the structure of the new generation of Thais in capitalism, globalization, consumption, sex, free sex, drugs are becoming a fundamental way of life. The children of Thailand. Some children use the judgment of violence. Because lack of behavior is desirable.

Keywords: Behavior Desirable, Boys Edge

บทนำ

ในภาษาไทยคำว่า“ชาย”ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานนั้น หมายถึง ส่วนริมหรือปลายของบางอย่างเช่น ชายผ้าจีวร“ส่วนที่ สุดเขต/ริม”เช่น ชายฝั่ง ชายแดน ชายทะเล ความหมายนี้จะมียุไปในทางกายภาพหรือภูมิศาสตร์แต่หากเราพิจารณาเนื้อหาของนิยามศัพท์ Marginalisation ต่อไปเราจะพบความหมายของคำว่า“ชายขอบ”ที่อ้างอิงไปถึงการอยู่วงนอก การไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการคิดหรือตัดสินใจ คนชายขอบ (marginal people ; marginalisation) หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มคนที่สังคมไม่สนใจเหลียวแล ถูกทิ้งขว้างแปลกแยกจากสังคมกระแสหลัก เช่น ชาวเขา ชนกลุ่มน้อย ผู้หญิงขายบริการ กลุ่มรักเพศเดียวกัน เด็กแว้น เด็กที่ถูกทอดทิ้งหรือคนพิการ นอกจากนี้ คนชายขอบยังรวมถึงผู้ที่ถูกปฏิบัติโดยสังคมส่วนใหญ่ เช่น ในห้องเรียน ถ้าบังเอิญเราเรียนไม่เก่ง แต่เพื่อนร่วมชั้นเรียน เป็นคนเรียนเก่งแทบทั้งหมด เราก็อาจจะกลายเป็นคนชายขอบได้เช่นกัน เพราะฉะนั้น คนชายขอบจึงไม่ใช่แค่คนที่อยู่ชายขอบแบบที่อยู่ตามชายแดนระหว่างประเทศ เท่านั้น แต่หมายถึงคนที่ถูกคนส่วนใหญ่มองว่าเป็นคนส่วนน้อยในสังคม อันเป็นที่ว่างทางวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน

แนวคิดและกระบวนการให้คำนิยาม สู่ความเป็นชายขอบนั้น ถูกนำไปศึกษาชีวิตของกลุ่มคนที่ถูกมองว่าไร้อำนาจ และด้อยสิทธิในสังคมไทย จากมุมมองหลากหลายสาขา ใน

มุมมองของนักสังคมวิทยา มานุษยวิทยา “คนชายขอบ” คือกลุ่มประชากรที่อยู่ชายขอบของสังคมวัฒนธรรม หรือเศรษฐกิจหลักหรือ คนกลุ่มน้อยที่ถูกเบียดขับ ให้อยู่วนนอกของประชากรกลุ่มใหญ่ หรือกลุ่มประชากรที่ไม่ได้รับโอกาสในการเข้าถึง ไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือถูกกีดกัน ออกจากระบบต่อรองอำนาจ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับ สิทธิขั้นพื้นฐาน หรือการจัดสรรทรัพยากร รวมทั้งกลุ่มประชากรที่ง่ายต่อการถูกรอบำทางความคิด และวัฒนธรรม ขาดความมั่นคงในสังคม ลักษณะ “คนชายขอบ” อาจแตกต่าง จากประชากรส่วนใหญ่ของสังคมในแง่ของชาติพันธุ์ ศาสนา อุดมการณ์ การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ และชนชั้นทางสังคม (สุริชัย, 2550 ; ชมพู, 2554; พงษ์เทพ, 2554; สุริยา และพัฒนา, 2542) คนชายขอบยังหมายถึง “ผู้ไร้อำนาจ” ซึ่งได้แก่ การไร้อำนาจในทางเศรษฐกิจและการเมือง อันเป็น ผลมาจากการไม่มีทรัพย์สิน และปัจจัยการผลิต การขาดโอกาสทางการศึกษา การเข้าไม่ถึงสิทธิ ในการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติและการเข้าไม่ถึงสวัสดิการของรัฐ (นภาพร, 2552) ในทางเศรษฐศาสตร์ การเมือง ความเป็นคนชายขอบ คือคนที่ด้อยอำนาจ คนที่ตกเป็นเบี้ยล่างของชนกลุ่มใหญ่ ยากไร้ เพศด้อย ไม่มีตำแหน่งทางสังคม หรือเรียกรวมๆว่าเป็น “คนอื่น” ทำให้คนเหล่านี้ถูกกีดกันซ้ำแล้วซ้ำเล่า มีโอกาสที่จะถูกเบียดขับออกจากสังคมไม่ว่าจะเป็นบทบาททางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การเมือง และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มชาติพันธุ์ (สุริชัย, 2550)

พฤติกรรมของเด็กชายขอบ

คนชายขอบ คือ คนที่อยู่ห่างไกลจากสังคม มักหมายถึงผู้ที่ไม่ได้รับการดูแล ไม่ได้รับบริการหรือความคุ้มครองจากรัฐอย่างที่คุณอื่น ๆ ได้รับเป็นคนที่ต้องดูแลตนเอง และมีวัฒนธรรมของตนเอง ที่อาจจะแตกต่างจากวัฒนธรรมของคนที่อยู่ในเมือง คนชายขอบ ต่างจากคนหลังเขา ตรงที่ คนหลังเขา เน้นการไม่รับรู้ข่าวสาร จึงกลายเป็นคนที่ไม่ทันสังคม ไม่ทันโลก. แต่คนชายขอบเน้นคนที่มีอิสระ มีพฤติกรรม ความคิด หรือวัฒนธรรมของตนเอง และพยายามให้สังคมยอมรับกลุ่มของตน (ศูนย์ศึกษาการย้ายถิ่น สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2554)

เกี่ยวกับกลุ่มเด็กและวัยรุ่น ด้วยมุมมองการใช้ชีวิต โดยเฉพาะการให้ความรัก ความอบอุ่นแก่เด็กและวัยรุ่น เพื่อลดความ เกือบดและลดความความคับแค้นของเด็ก ทำให้ พวกเขา มีนิสัยร่าเริง มองโลกในแง่ดีการพัฒนาเด็กชายขอบในประเทศไทยทุกคนให้มีคุณภาพ มีสุขภาพแข็งแรง เป็นคนเก่ง คนดี มีระเบียบ วินัย รู้หน้าที่ มีความซื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบ ต่อสังคมส่วนรวม และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จนนำไปสู่การอ่านและการรับรู้ การพัฒนาคนไทยทุกคนให้

มีคุณภาพ ชีวิตที่ดีขึ้นด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของกลไกทางสังคมทุกระดับ โดยเฉพาะสถาบัน ครอบครัวที่จะมีส่วนช่วยและบทบาทในด้าน การจัดการศึกษา ด้านความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ตลอดจนมีความเข้มแข็งในการ ดูแลและพัฒนาคุณภาพของสมาชิกทุกมิติ จนนำไปสู่การอ่านและการรับรู้” (บริโณและ ศีความ) เกี่ยวกับกลุ่มครอบครัวทางเลือกด้วย มุมมองรูปแบบการใช้ชีวิตโดยเฉพาะการเลือก มีชีวิตคู่ในรูปแบบที่เหมาะสม (สุริชัย หวันแก้ว, 2546)

นอกจากนี้ วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม และสังคมวัฒนธรรมของคนชายขอบ ได้แสดงให้เห็นว่าการในยุคที่มีบริบททางสังคม แตกต่างกัน กล่าวคือ กลุ่มนักเขียน เกิดในยุค ผ่อนคลาย ความตึงเครียดในวงการนักเขียน และนักหนังสือพิมพ์ กลุ่มผู้หญิงชายขอบ เกิดในยุคให้ความสำคัญคุ้มครองผู้หญิงค่าประเวณี กลุ่มผู้มีวิฤต เกิดในยุคที่เริ่มมีการแสดงออก ทางเพศอย่างมีเสรี กลุ่มครอบครัวทางเลือก เกิดในยุคแห่งการสร้างรากฐานครอบครัวที่แข็งแรง และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ส่วนกลุ่มเด็กและวัยรุ่น เกิดในยุคของการให้ความช่วยเหลือและ คุ้มครอง กลุ่มนักโทษ เกิดในยุคที่เน้นด้าน ของสวัสดิการและคุ้มครอง ผู้สูงอายุและกลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวี เกิดขึ้น ในยุคการมองเห็นคุณค่าของผู้ติดเชื้อ นำไปสู่ การอ่านและการรับรู้เกี่ยวกับกลุ่มคนชายขอบด้วย มุมมองที่จะเป็น ประโยชน์สำหรับการแนะนำตักเตือนผู้รับสาร (อรสม สุทธิสาคร. 2551).

ปัญหาของเด็กชายขอบ

ในปัจจุบันประเทศส่วนใหญ่มิได้ประกอบด้วยคนชนชาติเดียว หากมีหลายชนชาติ หลายเชื้อชาติในอดีตอันยาวนานจะมีการแบ่งแยกประชากรเป็นพลเมือง คนต่างด้าวเป็นชนชาติส่วนใหญ่ ชนชาติส่วนน้อย โดยชนชาติส่วนใหญ่เป็นพลเมืองมีสิทธิต่างๆ ชนส่วนน้อยคนต่างด้าว ไม่มีสิทธิอย่างนั้นอย่างนี้ แต่ปัจจุบันรัฐและสังคมโดยเฉพาะประเทศประชาธิปไตยยอมรับสิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน คนภายในประเทศต่างๆ จึงมีสิทธิมากขึ้นอย่างในประเทศไทย กลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่บนพื้นที่สูงที่เรียกว่า ชาวไทยภูเขา เช่น ปกาเกอญอ ม้ง เมี่ยน อาข่า ลีซู ลัวะ ฯลฯ มีสิทธิพลเมืองสิทธิทางการเมืองสิทธิทางการเมืองมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังเป็นกลุ่มที่ด้อยโอกาสมากที่สุดกลุ่มหนึ่งในการเข้าถึงและใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ สิทธิกฎหมาย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันได้รับรองและค้ำประกันสิทธิบุคคลซึ่งหมายรวมถึงสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยหลายมาตราโดยเฉพาะมาตรา 4 การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิเสรีภาพของบุคคล มาตรา 30 ว่าด้วยความเสมอ

ภาคและห้ามเลือกปฏิบัติและมาตรา 46 สิทธิชุมชนดั้งเดิม ฯลฯ (เกรียงศักดิ์ ชีระโกวิทจร, 2555)

ชาวไทยภูเขาจำนวนมากอาศัยอยู่ในแผ่นดินไทยมายาวนานหลายชั่วอายุคนแต่ก็อพยพเข้ามาทั้งเข้ามานานแล้วและเพิ่งอพยพเข้ามาหลายชั่วอายุคน แต่ก็อพยพเข้ามาทั้งเข้ามานานแล้วและเพิ่งอพยพเข้ามาจากการสำรวจชาวไทยภูเขาครั้งตั้งแต่ พ.ศ. 2512 – 2542 มีจำนวนรวม 1,033,931 คน แต่ได้สัญชาติไทยจำนวน 235,025 คน ยังมีชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่ไม่รู้และไม่เห็นความจำเป็นของการมีเอกสารราชการไม่ว่าจะเป็นบัตรประชาชน ทะเบียนบ้านจึงมีอยู่มากที่ไม่มีเอกสารใดๆ เลยที่จะพิสูจน์ให้ดูว่าเป็นคนไทยหรือไม่ (สมจิต คงทน, 2554)

ต่อมาเมื่อสังคมมีความซับซ้อน เอกสารราชการมีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตเอกสารจึงเริ่มมีความสำคัญต่อชาวไทยภูเขามากปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือชาวไทยภูเขาจำนวนมากไม่มีเอกสารใดๆ ไปพิสูจน์ให้ราชการเชื่อได้ว่าเป็นคนไทย สิ่งที่มีก็คือพยานบุคคลแต่ก็เป็นหลักฐานที่ราชการไม่ให้น้ำหนักมากนัก ชาวไทยภูเขาที่เลยถูกมองว่าเป็นคนต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมายที่พร้อมจะถูกผลักดันให้ออกจากประเทศไทยได้เสมอถ้าไม่มีมติคณะรัฐมนตรีผ่อนผันให้อาศัยอยู่ได้ต่อไป ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ราชการจำแนกแยกแยะได้ลำบากว่าเป็นชาวเขาที่เกิดในประเทศไทย หรือเข้ามาในประเทศไทยนานแล้ว หรือเพิ่งอพยพเข้ามาก็เลยไม่รู้ว่าเป็นใคร ประกอบกับปัญหาการคอร์รัปชันของราชการ ของชาวเขาที่เพิ่งอพยพเข้ามาโดยจ่ายเงินเพื่อซื้อบัตรประชาชนยิ่งทำให้ปัญหา พัวพันกันจนแก้ไขได้ยากลำบากเข้าไปอีก การที่ชาวไทยภูเขาไม่มีเอกสารพิสูจน์ตน ไม่มีเอกสารราชการ ก็เลยเข้าไม่ถึงสิทธิอีกหลายสิทธิประการไม่ว่าจะเป็นสิทธิทางการศึกษาเล่าเรียน สิทธิด้านสาธารณสุขในการรักษาเมื่อเจ็บป่วย สิทธิในการทำงานเพื่อยังชีพ สิทธิในการเลือกตั้ง สิทธิในการอาศัยอยู่ในประเทศเสรีภาพในการเดินทาง สิทธิในการทำนิติกรรมต่างๆ ชาวไทยภูเขาประสบปัญหาสิทธิทั้งหลายทั้งปวงที่กล่าวมา แล้วจะดำรงชีวิตเหมือนคนทั่วไปได้อย่างไร (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2556)

กล่าวโดยสรุปว่า จากสภาพการณ์ที่ชาวเขาถูกผลักให้กลายเป็นคนชายขอบ พร้อมกันนั้น ก็ถูกรีดถอนสิทธิมนุษยชน กรณีศึกษาความขัดแย้งการใช้พื้นที่ป่าต้นน้ำของชนชายขอบเป็นตัวอย่างหนึ่งที่ทำให้เห็นถึงปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นอย่าง ชัดเจน โดยอาจกล่าวได้ว่าแนวคิดคนชายขอบและกระบวนการทำให้เป็นคนชายขอบ จะเป็นแนวคิดที่ให้คำอธิบายถึงการที่ชนชายขอบถูกกดดันจากรัฐและสังคม โดยเฉพาะภาครัฐจะให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิของชนชายขอบ ดังที่ปรากฏในบัญญัติสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เช่น ต้องป้องกันสิทธิให้การให้แก่ชาติพันธุ์ แต่ในทางตรงกันข้ามรัฐกลับไม่ปฏิบัติ เป็นต้น

องค์ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์

องค์ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ คือ กิริยาอาการที่แสดงออกในรูปแบบต่างๆ ของมนุษย์ซึ่งเราสามารถ สังเกตเห็นได้จากภายนอก ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ดังนั้นนักบริหารจะหาอะไรที่เขา เหล่านั้นจะมีพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อการทำงานในองค์กร ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) มาใช้เป็นเครื่องมือ การปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) คือการนำเอาหลักการและทฤษฎีต่างๆ ทางจิตวิทยาที่ได้ผ่านการวิจัย ทดสอบแล้ว มาใช้ในการศึกษาและเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม ด้วยวิธีการอย่างเป็นระบบ และเป็นวิทยาศาสตร์ โดยเทคนิคในการปรับพฤติกรรมซึ่งมีวิธีการหลัก ๆ (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2554)

1. องค์ประกอบของพฤติกรรมที่พึงประสงค์

พฤติกรรม หมายถึง กิริยาอาการต่าง ๆ ประกอบด้วย ที่เกิดขึ้นกับมนุษย์หรือที่มนุษย์ได้แสดง หรือปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นกับมนุษย์เมื่อได้เผชิญกับสิ่งเร้า พฤติกรรมต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว อาจจะจำแนกออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ (ณัฐดนัย ใหม่ซ้อน, 2553)

1.1 พฤติกรรมที่ไม่สามารถควบคุม ได้เรียกว่า เป็นปฏิกิริยาสะท้อน เช่น การสะดุ้งเมื่อถูกเข็มแทง การกระพริบตา เมื่อมีสิ่งมากระทบกับสายตา ฯลฯ

การที่บุคคลสามารถควบคุมพฤติกรรม หรือการกระทำของตนเองได้ โดยที่เขาสามารถเลือกพฤติกรรม เป้าหมาย และกระบวนการที่จะนำไปสู่เป้าหมายนั้นด้วยตัวเอง การควบคุมตนเองและการบังคับตนเองถือว่าเป็น เป้าหมายสำคัญของการปรับพฤติกรรม เพราะการปรับพฤติกรรมมุ่งหมายที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลที่ไม่พึง ประสงค์ให้เกิดเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์โดยเขาสามารถบังคับและควบคุมตัวเองได้ ให้ประพฤติปฏิบัติ หรือกระทำ แต่ในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม จึงถือว่าได้บรรลุเป้าหมายของการปรับพฤติกรรมการปรับพฤติกรรม โดยการพัฒนาการควบคุม ตนเองนั้น เราสามารถนำเอาเทคนิคต่าง ๆ มาใช้ได้หลายประการ เช่นการควบคุมสิ่งเร้าไม่ให้มากระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม การสังเกตตนเองในพฤติกรรมที่แสดงออกต่างๆ และหมั่นย้ำยัง การเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองในเรื่อง พฤติกรรมที่ถูกต้อง และการพัฒนาความรับผิดชอบให้มากขึ้นหรือในระดับที่สูงขึ้น

1.2 พฤติกรรมที่สามารถควบคุมและจัดระเบียบได้ เนื่องจากมนุษย์มีสติปัญญา และอารมณ์ (EMOTION) เมื่อมีสิ่งเร้ามากระทบ สติปัญญาหรืออารมณ์ จะเป็นตัวตัดสินว่า ควรจะปล่อยกิริยาใดออกไป ถ้าสติปัญญาควบคุมการปล่อยกิริยา เราเรียกว่าเป็นการ

กระทำตามความคิดหรือ ทำด้วยสมอง แต่ถ้าอารมณ์ควบคุมเรียกว่า เป็นการทำตามอารมณ์ หรือปล่อยตามใจ นักจิตวิทยาส่วนใหญ่เชื่อว่า อารมณ์อิทธิพลหรือพลังมากกว่าสติปัญญา ทั้งนี้ เพราะมนุษย์ทุกคนยังมีความโลภ ความโกรธ ความหลง ทำให้พฤติกรรมส่วนใหญ่เป็นไปตามความรู้สึกและอารมณ์เป็นพื้นฐาน

2. รูปแบบพฤติกรรมของมนุษย์ แบ่งได้เป็น 2 อย่างคือ

ปัญหาและอารมณ์ (EMOTION) เมื่อมีสิ่งเร้ามากระทบ สติปัญญาหรืออารมณ์ จะเป็นตัวตัดสินว่า ควรจะปล่อยกิริยาได้ออกไป ถ้าสติปัญญาควบคุมการปล่อยกิริยา เราเรียกว่าเป็นการกระทำตามความคิดหรือ ทำด้วยสมอง แต่ถ้าอารมณ์ควบคุมเรียกว่า เป็นการทำตามอารมณ์ หรือปล่อยตามใจ นักจิตวิทยาส่วนใหญ่เชื่อว่า อารมณ์มีอิทธิพลหรือพลังมากกว่าสติปัญญา ทั้งนี้ เพราะมนุษย์ทุกคนยังมีความโลภ ความโกรธ ความหลง ทำให้พฤติกรรมส่วนใหญ่เป็นไปตามความรู้สึกและอารมณ์เป็นพื้นฐาน (ซูพินิจ เกษมณี, 2559)

2.1 พฤติกรรมเปิดเผยหรือพฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) เป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา ทำให้ผู้อื่นสามารถมองเห็นได้ สังเกตได้ เช่น การเดิน การหัวเราะ การพูด ฯลฯ

2.2 พฤติกรรมปกปิดหรือพฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) เป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงแล้ว แต่ผู้อื่นไม่สามารถมองเห็นได้ สังเกตได้โดยตรงจนกว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้บอกหรือแสดงบางอย่างเพื่อให้คนอื่นรับรู้ได้ เช่น ความคิด อารมณ์ การรับรู้

นอกจากนี้นักจิตวิทยาแบ่งพฤติกรรมมนุษย์ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ (ประสาธ มีแต่ม, 2555)

1. พฤติกรรมที่มีมาแต่กำเนิด ซึ่งเกิดขึ้นโดยไม่มีการเรียนรู้มาก่อน ได้แก่ ปฏิกริยาสะท้อนกลับ (REFLECT ACTION) เช่นการกระพริบตา และสัญชาตญาณ (INSTINCT) เช่น ความกลัว การเอาตัวรอดเป็นต้นการปรับเปลี่ยนทางด้านของสรีระร่างกาย เช่น การปรับปรุงบุคลิกภาพ การแต่งกาย การพูดการปรับเปลี่ยนทางด้านอารมณ์และความรู้สึกนึกคิด ให้มีความสัมพันธ์ภาพที่ดีกับบุคคลอื่น ปรับอารมณ์ความรู้สึก ให้สอดคล้องกับบุคคลอื่น รู้จักการยอมรับผิดการปรับเปลี่ยนทางด้านสติปัญญา เช่น การศึกษาค้นคว้าเพื่อให้มีความรู้ที่ทันสมัยทันเหตุการณ์ การมีความคิดเห็นคล้ายตามความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่

การปรับเปลี่ยนอุดมคติ หมายถึง การสามารถปรับเปลี่ยนหลักการ แนวทางบางส่วนบางตอน เพื่อให้เข้ากับสังคมส่วนใหญ่ได้ โดยพิจารณาจากความจำเป็น และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เป็นประโยชน์แก่ตนเอง เพื่อสวัสดิภาพของตนเองและของกลุ่ม

2. พฤติกรรมที่เกิดจากอิทธิพลของกลุ่ม ได้แก่ พฤติกรรมที่เกิดจากการ ที่บุคคลติดต่อสังสรรค์และมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม

นักจิตวิทยาเชื่อว่าพฤติกรรมมนุษย์ส่วนใหญ่จะประพฤติปฏิบัติตามแบบแผนของกฎระเบียบหรือวิธีการ ที่มีอยู่ในสังคม รวมทั้งวัฒนธรรมที่มีอยู่ในสังคมนั้น ๆ ซึ่งมนุษย์ยอมเข้าใจในสถานภาพ และบทบาทตามที่กลุ่มสังคมคาดหวังดังนั้นพฤติกรรมมนุษย์ อาจเกิดขึ้นได้ในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 การติดต่อสื่อสาร (COMMUNICATION)
- 2.2 การขัดแย้ง (CONFLICT)
- 2.3 การแข่งขัน (COMPETITION)
- 2.4 การประนีประนอมผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกัน (ACCOMODATION)
- 2.5 การผสมผสานกลมกลืนเข้าหากัน (ASSIMILATION)
- 2.6 การร่วมมือสนับสนุนซึ่งกันและกัน (COOPERATION)

การพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของเด็กชายขอบ

พฤติกรรมของเด็กชายขอบแสดงออกมามากมายหลายลักษณะ ในการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลจะต้องนำพฤติกรรมมาจัดหมวดหมู่ เพื่อให้เป็นการง่ายต่อการแยกแยะ และสะดวกต่อการศึกษาหมวดหมู่ของพฤติกรรม เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว พฤติกรรมการเรียนรู้ พฤติกรรมแรงจูงใจ ฯลฯ ในการศึกษา พฤติกรรมกลุ่มคน ก็จำเป็นต้องจัดหมวดหมู่ของพฤติกรรมกลุ่มคนเช่นเดียวกัน พฤติกรรมของบุคคลอยู่ภายใต้อิทธิพลของสังคม อิทธิพลของสังคมอาจจัดอยู่ในรูปต่อไปนี้ (สกาเวเดียน บุญงาม, 2551)

1. SANTION หรือการบังคับเพื่อให้คนทำหน้าที่ หรือแสดงพฤติกรรม ตามที่สังคมกำหนดการ SANTION มีทั้งการลงโทษ การให้รางวัล

2. NORMS หรือบรรทัดฐาน เช่น ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี และ กฎหมาย VALUE OREINTATION แนวอบรมทางคุณค่า ซึ่งจะกำหนดมาจากรฐานของการแสดงออก ได้แก่สาระข้อเท็จจริง ความพอใจต่าง ๆ พฤติกรรมของบุคคลเป็นระบบการกระทำของมนุษย์

(ACTION SYSTEM) ถ้าจะวิเคราะห์ ACTION SYSTEM อาจจะจำแนกตัวแปร ออกเป็น 5 ระดับ คือ 1) วัฒนธรรม 2) สังคม 3) บุคลิกภาพ 4) ชีวภาพ 5) กายภาพ

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมแบ่งออกได้เป็น 4 ลักษณะคือ

1. การพัฒนาสุขภาพทางกาย การปรับเปลี่ยนทางด้านของสรีระร่างกาย เช่น การปรับปรุงบุคลิกภาพ การแต่งกาย การพูด

1.1 เริ่มตั้งแต่เด็กแรกเกิดจนถึง 7 ขวบ ขั้นนี้จัดอยู่ในขั้นที่เชื่อฟัง หรือยอมรับ ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ที่มีอิทธิพลเหนือกว่า การเลือกปฏิบัติจะเลือกในสิ่งที่เกิดประโยชน์แก่ตน หลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ เพราะคิดว่าการลงโทษเป็นสิ่งที่ใช้ตัดสินว่าสิ่งใดดีสิ่งใดไม่ดี

1.2 ขั้นหลักการแสวงหารางวัล เริ่มตั้งแต่อายุ 7 - 10 ปี ขั้นนี้เด็กจะให้ความสำคัญกับการได้รับรางวัล และคำชมเชยมากกว่าการถูกลงโทษ

1.3 ขั้นหลักกระทำตามเพื่อน เริ่มตั้งแต่อายุ 10 - 13 ปี ขั้นนี้เป็นขั้นอย่างเข้าสู่วัยรุ่น ดังนั้นกลุ่มเพื่อนเริ่มมีอิทธิพล เด็กจะกระทำตามการยอมรับของกลุ่มเพื่อนมากกว่าจะกระทำตามความคิดของตนเอง

1.4 ขั้นหลักกระทำตามหน้าที่เริ่มตั้งแต่อายุ 13 - 16 ปี ขั้นนี้เป็นขั้นที่ ปฏิบัติโดยมุ่งหมายที่จะกระทำตามหน้าที่ ตามระเบียบที่กำหนดเอาไว้ ไม่ใช่เพราะต้องการรางวัล หรือกลัวถูกลงโทษ

1.5 ขั้นนี้เป็นขั้นบุคคลอื่น ไม่ก้าวภายในเรื่องของคนอื่น ยึดมั่นในสัจจวาจา กระทำโดยเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

2. การพัฒนาสุขภาพจิต การปรับเปลี่ยนทางด้านอารมณ์และความรู้สึกนึกคิด ให้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น ปรับอารมณ์ความรู้สึก ให้สอดคล้องกับบุคคลอื่น รู้จักการยอมรับผิดในทางจิตวิทยาเชื่อว่า อีคิวหรือความฉลาดทางอารมณ์เป็นสิ่งที่พัฒนาได้ แต่เนี่ยล โกลแมน ผู้เขียนเรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์ เสนอแนะวิธีการพัฒนาอารมณ์ไว้ 5 ประการ ดังนี้

2.1 รู้จักอารมณ์ตนเอง การรู้จักอารมณ์ตนเอง จะเป็นพื้นฐานในการควบคุมอารมณ์เพื่อแสดงออกอย่างเหมาะสม การรู้จักอารมณ์ตนเองก็คือการรู้ตัว หรือการมีสติในทรรณะของพุทธศาสนานั้นเอง ปกติเมื่อเราเกิดอารมณ์ใดๆ ขึ้นมา เราจะตกอยู่ในภาวะใด ภาวะหนึ่งใน 3 ภาวะ ดังต่อไปนี้

ถูกรอรับ หมายถึง การที่เราไม่สามารถฝืนต่อสภาพอารมณ์นั้นๆ ได้ จึงแสดงพฤติกรรมไปตามสภาพอารมณ์ดังกล่าว เช่น เมื่อโมโหก็อาจจะมีการขว้างปาข้าวของหรือส่งเสียงดังโดยไม่สนใจใคร

ไม่ยินดีในร้าย หมายถึง การไม่ยินดีในร้ายต่ออารมณ์ที่เกิดขึ้น หรือทำเป็นละเลยไม่สนใจเพื่อบรรเทาการแสดงอารมณ์ เช่น ทำเป็นไม่ใส่ใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งที่จริงๆ ก็รู้สึกโกรธ

รู้เท่าทัน หมายถึง การรู้เท่าทันต่ออารมณ์ที่เกิดขึ้น มีสติรู้ว่าควรจะทำอย่างไรจึงจะเหมาะสมที่สุดในขณะที่เกิดอารมณ์นั้นๆ เช่น โกรธก็รู้ว่าโกรธ แต่ก็สามารถควบคุมความโกรธนั้นได้ ระวังอารมณ์โกรธได้ และหาวิธีจัดการแก้ไขได้อย่างเหมาะสม ทำอย่างไรให้รู้เท่าทันอารมณ์ตนเอง

1. ทบทวน ถ้ารู้สึกว่ามีปัญหามาเรามีปัญหาในการแสดงอารมณ์ ลองใช้เวลาทบทวนอารมณ์ด้วยใจที่เป็นกลาง ไม่เข้าข้างตนเองว่าเรามีลักษณะอารมณ์อย่างไร เรามักแสดงออกในรูปแบบไหน แล้วรู้สึกพอใจ ไม่พอใจอย่างไร คิดว่าเหมาะสมหรือไม่ต่อการแสดงอารมณ์ในลักษณะนั้นๆ

2. ฝึกสติ ฝึกให้มีสติและรู้ตัวอยู่เสมอ ว่าขณะนี้เรากำลังรู้สึกอย่างไรกับตัวเอง หรือต่อสิ่งที่เกิดขึ้น รอบตัว สบายใจ ไม่สบายใจ แล้วลองถามตัวเองว่าเราคิดอย่างไรกับความรู้สึกและความคิดนั้น ความรู้สึกนั้นมีผลอย่างไรกับการแสดงออกของเรา

2.1 จัดการกับอารมณ์ตนเองได้ การจัดการกับอารมณ์ตนเองได้ หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และสามารถแสดงออกไปได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ แต่การที่เราจะจัดการกับอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมหรือไม่เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถในการควบคุมอารมณ์

เทคนิคการจัดการกับอารมณ์ตนเอง ทบทวน ว่ามีอะไรบ้างที่เราทำลงไป เพื่อตอบสนองอารมณ์ที่เกิดขึ้น และพิจารณาว่าผลที่ตามมาเป็นอย่างไร เตรียมการในการแสดงอารมณ์ ฝึกสังเกตตัวเองว่าจะทำอะไรและจะไม่ทำอะไร ฝึกรับรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้น หรือที่เราต้องเกี่ยวข้องในด้านดี ทำอารมณ์ให้แจ่มใส ไม่เศร้าหมอง สร้างโอกาสจากอุปสรรค หรือหาประโยชน์จากปัญหา โดยการเปลี่ยนมุมมอง เช่น คิดว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นคือความท้าทายที่จะทำให้เราพัฒนายิ่งขึ้น เป็นต้น

ฝึกผ่อนคลายความเครียด โดยเลือกวิธีที่เหมาะสมกับตนเอง เช่น ออกกำลังกาย นั่งสมาธิ เดินจงกรม เล่นดนตรี ปลุกต้นไม้ เป็นต้น

2.2 สร้างแรงจูงใจให้ตนเองการมองหาแง่ดีของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เราเกิดความเชื่อมั่นว่าสามารถเผชิญกับเหตุการณ์นั้นได้ และทำให้เกิดกำลังใจที่ก้าวไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ เทคนิคการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง ทบทวนและจัดอันดับสิ่งสำคัญในชีวิต โดยให้จัดอันดับความต้องการ ความอยากได้ อยากมี อยากเป็นทั้งหลายทั้งปวง แล้วพิจารณาว่าการที่เราจะบรรลุสิ่งที่ต้องการนั้นเรื่องไหนที่พอเป็นไปได้ เรื่องไหนที่ไม่น่าจะเป็นไปได้ ตั้งเป้าหมายให้ชัดเจน เมื่อได้ความต้องการที่มีความเป็นไปได้แล้ว ก็นำมาตั้งเป้าหมายให้ชัดเจน เพื่อวางขั้นตอนการปฏิบัติที่จะมุ่งไปสู่จุดหมายนั้น ๆ มุ่งมั่นต่อเป้าหมาย ในการปฏิบัติเพื่อบรรลุถึงความฝัน ความต้องการของตนเอง ต้องระวังอย่าให้มีเหตุการณ์ใดมาทำให้เรเกิดความไขว่เขวออกนอกทางที่ตั้งไว้ ลดความสมบูรณ์แบบ ต้องทำใจยอมรับได้ว่าสิ่งที่เราตั้งใจไว้ อาจจะมีผิดพลาดเกิดขึ้นได้ หรือไม่เป็นดังที่เราคาดหวัง 100 เปอร์เซ็นต์ การทำใจยอมรับความบกพร่องได้จะช่วยให้เราไม่เครียด ไม่ทุกข์ ไม่ผิดหวังมากจนเกินไป ฝึกมองหาประโยชน์จากอุปสรรค เพื่อสร้างความรู้สึที่ดีๆ ที่จะพลังให้เกิดสิ่งดี ๆ อื่นๆ ต่อไป ฝึกสร้างทัศนคติที่ดี หามุมมองที่ดีในเรื่องที่เราไม่พอใจ (แต่ไม่สามารถแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงได้) มองปัญหาให้เป็นความท้าทายที่เราจะได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อสร้างพลังและแรงจูงใจให้ผ่านพ้นปัญหานั้นๆ ไปได้ หมั่นสร้างความหมายในชีวิต ด้วยการรู้สึกดีต่อตัวเอง นึกถึงสิ่งที่สร้างความภูมิใจและพยายามใช้ความสามารถที่มี ทำประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น แม้ว่าจะเป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ให้กำลังใจตนเอง คิดอยู่เสมอว่าเราทำได้ เราจะทำและลงมือทำ

2.3 รู้อารมณ์ผู้อื่น การรู้และเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น และสามารถแสดงอารมณ์ตนเองตอบสนองได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะกับคนที่เรากำลังเกี่ยวข้องสัมพันธ์ด้วย จะช่วยให้เราสามารถอยู่ร่วมหรือทำงานด้วยกันได้อย่างดีและมีความสุขมากขึ้น เทคนิคการรู้อารมณ์ผู้อื่น ให้ความสนใจในการแสดงออกของผู้อื่น โดยการสังเกตสีหน้า แววตา ท่าทาง การพูด น้ำเสียง ตลอดจนการแสดงออกอื่น ๆ อ่านอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น จากสิ่งที่สังเกตเห็นว่า เขากำลังมีความรู้สึกใด โดยอาจตรวจสอบว่าเขารู้สึกอย่างนั้นจริงหรือไม่ด้วยการถาม แต่วิธีนี้ควรทำในสถานการณ์ที่เหมาะสม เพราะมิฉะนั้นอาจดูเป็นการรบกวน ก้าวถ่วงเรื่องของผู้อื่นได้ ทำความเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของบุคคล เรียกว่าเอาใจเขามาใส่ใจเราว่าถ้าเราเป็นเขา เราจะรู้สึกอย่างไรจากสภาพที่เขาเผชิญอยู่

2.4 รักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน การมีความรู้สึกที่ดีต่อกันจะช่วยลดความขัดแย้ง และช่วยให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปอย่างราบรื่นพร้อมที่จะสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์เทคนิคในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ฝึกการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ด้วยการเข้าใจ เห็นใจความรู้สึกของผู้อื่น ฝึกการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน ฝึกการเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี และไม่ลืมที่จะใส่ใจในความรู้สึกของผู้ฟังด้วย ฝึกการแสดงน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักการให้และรับ ฝึกการให้เกียรติผู้อื่นอย่างจริงจัง รู้จักยอมรับในความสามารถของผู้อื่น ฝึกการแสดงความคิดเห็น ให้กำลังใจซึ่งกันและกันตามวาระที่เหมาะสม

3. การพัฒนาความรู้และสติปัญญา การปรับเปลี่ยนทางด้านสติปัญญา เช่น การศึกษาค้นคว้าเพื่อให้มีความรู้ที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์ การมีความคิดเห็นคล้อยตามความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ เด็กวัยรุ่นมีการเจริญเติบโตของสมองอย่างเต็มที่ พัฒนาการทางด้านการคิดสติปัญญาเป็นไปอย่างรวดเร็วสามารถเข้าใจเรื่องที่เป็นนามธรรมได้ มีความคิดกว้างไกล พยายามแสวงหาความรู้ใหม่ๆ มีจินตนาการมาก มีความเชื่อมั่นในความคิดของตนเองอย่างมาก

พัฒนาการทางความคิดตามแนวคิดของเพียเจท์ (Piaget, 1958 cited in Lefrancois, 1996) เด็กวัยรุ่นพัฒนาความคิดจากความคิดแบบรูปธรรม (concrete) มาจากวัยเด็กมาสู่กระบวนการพัฒนาความคิดแบบเป็นเหตุผล เป็นรูปแบบชัดเจน (Cognitive thought phase หรือ Formal operation period) ซึ่งมีลักษณะเด่นคือ สามารถคิดอย่างมีเหตุผลโดยไม่ใช้วัตถุเป็นสื่อ มีการคิดแบบใช้ตรรกะจากเงื่อนไขที่กำหนด การคิดแบบใช้เหตุผลเชิงสัดส่วน การคิดแบบแยกตัวแปรเพื่อสรุปผล การคิดแบบใช้เหตุผลสรุปเป็นองค์รวม คาดการณ์อนาคตได้โดยมองย้อนอดีต (ทิพย์ภา เชษฐ์เชาวลิต, 2551)

ความคิดแบบตัวเองเป็นศูนย์กลางในวัยรุ่น (Adolescent egocentrism) คือจะคิดว่าพฤติกรรมของตนถูกเฝ้ามองจากบุคคลอื่น ให้ความใส่ใจอย่างมากต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ของบุคคลอื่น (The Imagination Audience) โดยเฉพาะในเรื่องการแต่งกาย ทรงผม และรูปร่างของตน วัยรุ่นมักคาดหวังว่าสิ่งที่ตนแสดงออกว่าสนใจ ชอบ บุคคลอื่นจะต้องรู้สึกเช่นนั้นด้วย และวัยรุ่นมีความคิดฝัน มีจินตนาการว่าตนเป็นคนเก่ง (hero) และมีโลกส่วนตัว (The Personal Fable)

3.1 พัฒนาการด้านเหตุผลเรื่องศีลธรรมจรรยา (Moral reasoning)
ทฤษฎีพัฒนาการด้านศีลธรรมจรรยาของโคลเบริกซ์ (Kohlberg's Level of Morality) (Kohlberg 1969 ; 1980 cited in Lefrancois, 1996) ระดับการพัฒนาการด้านศีลธรรมจรรยามี 3 ระดับ แต่ละระดับแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เชื่อฟัง ทำสิ่งที่ดี ทำตามกฎเกณฑ์เพราะกลัวถูกลงโทษ

ขั้นตอนที่ 2 ทำสิ่งที่ดี ทำตามกฎเกณฑ์เพื่อหวังได้รับรางวัลและการชื่นชม

ขั้นตอนที่ 3 เป็นเด็กดี ได้รับการยอมรับจากบิดามารดา ครู กลุ่มเพื่อน และสังคม

ขั้นตอนที่ 4 ทำตามกฎเกณฑ์ของสังคม ระดับที่ 3 หลังมีศีลธรรมจรรยา (Postconventional)

ขั้นตอนที่ 5 ตระหนักถึงสิทธิของบุคคล กฎระเบียบ หรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคม

ขั้นตอนที่ 6 ปฏิบัติตามหลักศีลธรรม

วัยรุ่นถูกจัดอยู่ในพัฒนาการระดับที่ 2 ขั้นตอนที่ 3 ถึงขั้นตอนที่ 4 คือมีศีลธรรมจรรยาซึ่งพัฒนามาจากในวัยเด็ก โดยเด็กวัยรุ่นจะเป็นเด็กดี “Good – boy , nice –girl” เพื่อได้รับการยอมรับจากบิดามารดา ครู กลุ่มเพื่อนและสังคม จะพัฒนาศีลธรรมเข้าสู่ผู้ใหญ่ต่อไป เด็กวัยรุ่นบางคนอาจมีพัฒนาการด้านศีลธรรมจรรยาก้าวหน้าไปอีกในขั้นตอนที่ 5 ก็ได้ ทั้งเด็กและผู้ใหญ่มีพัฒนาการทางศีลธรรมจรรยาในระดับที่แตกต่างกัน บางคนแม้เป็นผู้ใหญ่ก็อาจพัฒนาได้เพียงระดับต้นเท่านั้น

3.2 ปัญหาด้านความคิดสติปัญญาในวัยรุ่นช่วงอายุประมาณ 12 – 13 ปี เด็กอาจต้องมีการเปลี่ยนย้ายห้องเรียนหรือเปลี่ยนโรงเรียนจากระดับประถมศึกษาเป็นระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่าในวัยรุ่นหญิงมีปัญหาเรื่องการปรับตัวมากกว่าในวัยรุ่นชายเนื่องจากเด็กหญิงเข้าสู่การเป็นวัยรุ่นเร็วกว่าเด็กชาย ทำให้มีการติดกับกลุ่มเพื่อนเดิมมากกว่า ส่งผลให้วัยรุ่นหญิงมีความเครียด มีความเปราะบางเกี่ยวกับสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อนมากกว่าวัยรุ่นชาย ทำให้มีผลกระทบต่อการเรียนได้ (Papalia and Olds, 1995) วัยรุ่นช่วงอายุประมาณ 17 – 19 ปี เป็นช่วงปรับเปลี่ยนการเรียนในระดับมัธยมศึกษาสู่การเรียนระดับอุดมศึกษา วัยรุ่นทั้งหญิงและชายมักมีปัญหาเรื่องการปรับตัวเรื่องการเรียน เรื่องเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ และการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย ทำให้มีความเครียดส่งผลให้การเรียนตกต่ำลงได้ และในวัยรุ่นบางกลุ่มมีพฤติกรรมชอบฝ่าฝืนกฎระเบียบ ไม่ทำตามกฎเกณฑ์ของสังคม ไม่ชอบเข้าเรียน

ชอบก่อกวน อาจเนื่องจากเด็กอาจมีปัญหาเรื่องสัมพันธภาพในครอบครัวหรืออิทธิพลกลุ่มเพื่อน ส่งผลให้การเรียนตกต่ำลงได้เช่นกันและอาจทำให้เกิดการสูญเสียความภาคภูมิใจในตนเอง มีปัญหาทางอารมณ์ตามมาเช่น อับอายเพื่อนฝูง ครู อาจารย์ และถูกแรงกดดันจากพ่อแม่อีกด้วย (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2538)

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย
2. พัฒนาการทางอารมณ์
3. พัฒนาการทางความคิดสติปัญญา
4. พัฒนาการทางสังคม
5. จิตวิทยาพัฒนาการวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (Early adulthood)
6. จิตวิทยาพัฒนาการวัยกลางคน
7. การเตรียมตัวเป็นผู้สูงอายุ
8. จิตวิทยาพัฒนาการวัยสูงอายุ
9. คำแนะนำในการส่งเสริมพัฒนาการและการปรับตัว

4. การปรับเปลี่ยนทัศนคติ อุดมคติ หมายถึง การสามารถปรับเปลี่ยนหลักการแนวทางบางส่วนบางตอนเพื่อให้เข้ากับสังคมส่วนใหญ่ได้ โดยพิจารณาจากความจำเป็น และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เป็นประโยชน์แก่ตนเอง เพื่อสวัสดิภาพของตนเอง และของกลุ่ม ทัศนคติ หรือ เจตคติ ในทางจิตวิทยา คือการแสดงออกถึงความชอบหรือไม่ชอบต่อบุคคล สถานที่ สิ่งของ หรือเหตุการณ์สิ่งใดสิ่งหนึ่ง (ซึ่งเรียกว่าวัตถุแห่งทัศนคติ) กอร์ดอน ออลพอร์ต นักจิตวิทยาได้อธิบายเกี่ยวกับทัศนคติไว้ว่า "เป็นแนวคิดอันเด่นชัดที่สุดและจำเป็นที่สุดในจิตวิทยาสังคมร่วมสมัย" (Allport, Gordon. 1935) ทัศนคติสามารถสร้างขึ้นจากประสบการณ์ในอดีตและปัจจุบันของบุคคลหนึ่ง ๆ สามารถตรวจวัดและเปลี่ยนแปลงได้ ส่งผลต่ออารมณ์และพฤติกรรมของบุคคลนั้นด้วย

สรุป

ด้วยสภาพและปัจจัยประกอบอื่นที่แตกต่างจากประชากรกลุ่มใหญ่ในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นทาง กฎหมาย เศรษฐกิจ สังคม การเมือง แม้แต่เพศหรือวัย ทำให้ประชากรบางกลุ่มตกอยู่ในสภาพของความเป็นชนกลุ่มน้อย หรือถูกผลักให้ออกไปอยู่ที่ ชายขอบของสังคม ถือเป็นกลุ่มที่มีความ เสี่ยงและความเปราะบางสูงในการดำรงชีวิต อีกทั้งไม่ได้รับการคุ้มครองทางสังคมที่ เหมาะสม สำหรับประชากรบางกลุ่มความไม่มั่นคงของมนุษย์อาจมีที่มาจากการไม่มีสิทธิ การถูกลิดรอนสิทธิหรือ ละเมิดสิทธิ ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงบริการ ขาดโอกาสและไม่ได้ รับการคุ้มครองหรือหลักประกันทางสังคมในด้าน ต่างๆ ที่จำเป็น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลมาจาก ปัญหาในด้านสภาพของบุคคลอันกระทบต่อสิทธิที่พึงมีของบุคคลนั้นทั้งในทางตรงจากตัว กฎหมายและทั้งจากอคติการตีตราการไม่ยอมรับ การกีดกัน หรือการเลือก ปฏิบัติที่เกิดขึ้นใน สังคมสิทธิขั้นพื้นฐานที่ไม่ถูกละเมิดหรือลิดรอนจากการตีตรา การเลือกปฏิบัติของสังคมหรือ ข้อจำกัดอื่นใด เป็นหลักประกันความมั่นคงที่' มนุษย์ทุกคนควรได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กฤตยา อาชวนิจกุล. (2554). การจัดระบบคนไร้รัฐในบริบทประเทศไทย. ใน สุริย์พร พันพิง และมาลี โสตนสุวรรณ (บรรณาธิการ). จุดเปลี่ยน ประชากร จุดเปลี่ยนสังคมไทย (หน้า 103-126). นครปฐม: สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม.
- กฤษกรณ สุวรรณกาญจน์. (2554). Prachatai Eyes View: ‘คนไทย’ ในป่าแก่งกระจาน. ` เรื ย ก ไ้ ช้ เี่ อ 12 มิ ถุ น ำ ย น 2561 จ ำ ก <http://prachatai.com/eyesview/2011/09/37030>
- ชูพินิจ เกษมณี. (2559). นโยบายการอพยพชาวเขา ทางออกในเขาวงกต: กรณีศึกษาจังหวัด กำแพงเพชร. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยชาวเขา.
- ณัฐดนัย ใหม่ซ้อน. (2553). นักวิชาการชี้ “แบบจำลองคติโลกร่อน” ไร้คุณภาพ จ่อยื่นศาลปกครอง เพิกถอน 28 พ.ค. นี้. ศูนย์ข่าวเพื่อชุมชน สำนักข่าวอิศรา. เรียกใช้เมื่อ 6 มิถุนายน 2561, จาก สำนักข่าวอิศรา เว็บไซต์: <http://www.isranews.org/ข่าว/ 61-ข่าว/ 6851—28->

- ประสาท มีแต้ม. (2555). ข้อโต้แย้งบางประการใน “แบบจำลองคติโลกรื้อน”. เรียกใช้เมื่อ 6 มิถุนายน 2555, จาก http://www.landreformthai.net/index.php?option=com_content&view=article&id=359:2012-02-13-15-27-02&catid=92:2010-04-03-04-10-52&Itemid=30
- มูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิม. (2554). โครงการการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของคดียุติความมั่นคง ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ระยะที่ 4 กิจกรรมจัดทำเวทีเพื่อรับฟังความเห็นการร่างรายงาน). [เอกสารอัดสำเนา].
- ศรินทร์ รัตน์เจริญจร. (2552). บันทึกข้อเท็จจริง: กรณีการซ้อมทรมานอหิมาเยผา [เอกสารส่วนบุคคล]. การอบรมเรื่องความยุติธรรม ทางสังคม สิทธิมนุษยชน และการปกครอง โดยหลักนิติธรรม: ทฤษฎีและวิธีปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์ศึกษาการย้ายถิ่น สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2554). ชีวิตจริงที่ไม่ถูกมองเห็นของเหยื่อการค้ามนุษย์ ในประเทศไทย. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สกวเดือน บุญงาม. (2551). ‘ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ’: ชีวิตที่ได้เลือกหรือถูกเลือก. ใน ประสพการณ์การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของ ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ. รายงาน คณะอนุกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- สมจิต คงทน. (2554). กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ปล่อยคดียุติคดีค่าเสียหาย ทำให้โลกรื้อนกับเกษตรกร. เรียกใช้เมื่อ 6 มิถุนายน 2561, จาก เครือข่ายปฏิรูปที่ดินแห่งประเทศไทย เว็บไซต์ : http://www.landreformthai.net/index.php?option=com_content&view=article&id=63:2010-05-19-09-44-22&catid=92:2010-04-03-04-10-52&Itemid=30
- สุริชัย หวันแก้ว. (2556). กระบวนการกลายเป็นคนชายขอบ. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- อรสม สุทธิสาคร. (2551). เจ้าชายนักประพันธ์: เบื้องหลังฉากชีวิตของ ม.จ.อากาศดำเกิงรพีพัฒน์. กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า.

Allport, Gordon. (1935). "Attitudes," in A Handbook of Social Psychology, ed. C. Murchison. Worcester, MA: Clark University Press, 789–844.